ВУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

НОЯБРЬ 7 вторник 1939 он № 258 (2958) Сэн 10 мүнгэ

БУРЯТ-МОНГОЛ ҮНЭН

ВКП(б)-эйн Б.-М. Обкомой ба БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ОРГАН

АЛДАРТА XXII ОЙ

Мүнөөдэр, **Агууехэ Октябрьска Социалистическэ революциин алдартэ XXII-дугаар ойнь гүйсэбэ.** XXII жэлэй ... тээ манай ороной хүдэлмэришэн анги ба ажалша таряашад болбол пролетарска революциин генинүүд Ленин ба Сталинай ... заабари доро, большевигүүдэй партиин хүтэлбэри доро жагсан, ...нта самодержавые хамхасохин ...гаажа, дэлхэйн зургаанай нэгэ ...хуби дээрэ Соведүүдэй засаг мандуулан, заводууд, фабриканууд ба бусад бүхы баялигуудые гартаа абаад, социалистическэ общество—жаргалта байдалые байгуулхын түлөө сусаралтагүй ...эсэлээ үргэлжэлүүлһэн юм.

Хүнтүрэлтэнэй историдо урдань ...згдөөгүй ехэ хүдэлмэри үнгэрһэн хорин хоёр жэлэй торшо ... хэгдээ. Манай орон—тон томо индустриальна ба дэлхэй дээрэ ...эл механизированно социалистическэ хүдөөажахытай держава ...боо. Урда сагта ортошогүй ой ...га, эдлэгдээгүй элбэг дайда ...һан газарнуудта, мүнөө гайхамшаг хүсэтэ гигантнууд байгуулагдаад, гэрэл туяагаа дэлгэн яларана. Тон шэнэ техникээр зэбсэглэгдэһэн, томо ехэ заводууд, фабриканууд, шахтанууд, ...сейнанууд, электрогэсүүд тогтоодоод, оронойгоо хүсэшадалые ...н бэхижүүлнэ. Хүдөө нютагуудта, онниһон техникээр зэбсэглэгдэһэн олон мянган тоото колхозууд байгуулагдажа, ажалша ...ашадта хүхюун сэнгэлиг, культурна ба шангашадалта ажабайдал олгобо.

Агууехэ Советскэ Арад болбол социалистическэ культурын байгуулалта дээрэ, гайхамшаг илалтануудые туйлаа. Манай ороной ажалшад хадаа «Хүдэлмэришэн ...иин культурна техническэ ...жээе инженернэ-техническэ хүдэлмэришэдэй хэмжээдэ хүртэр ...эхэ» гэһэн, багша Сталинай заабарине бэелүүлхын түлөө ...эхэнэ. **Манай орондо социализм гол түлэб байгуулагдаа.** Манай бүхы илалтанууд ...аа Сталинска Конституцяар законодательно батадхагдаа.

...лаһан социализмын ороной миллионно ажалшад болбол Агуехэ Октябриин XXII дугаар ... өөһэдынгөө нэгэнштуһанай ...дүүнэртэеэ хамта—Баруун Украинын ба Баруун Белоруссиин ...дуудтай хамта, һайн үдэрлэжэ ...а. Тэндэхи ажалшад хадаа ...энгүгэс советскэ арадай, Хүдэлмэришэн-Таряашанай геройска Улаан Армиин туһаламжагүйгөөр ... уугаад жэлэй торшо соо ... я хүсэлэн хүсэлдээ—польска ...пануудай зэрлиг хатуу дарамтаһаа хэтэдээ сүлөөлэгдэжэ, Соведүүдэй ороной Агуехэ бүлын адали эрхэтэ члениинь болоод, зол жаргалта ажабайдалаа зохёожо эхилэбэ.

Эдэ бүхы агууехэ илалтанууд хадаа Ленин-Сталинай партиин, арадуудай инаг вождь нүхэр Сталинай сэсэн мэргэн хүтэлбэриин результат, ленинскэ-сталинска национальна политикын бэелүүлэгдэһэнэй результат мүн.

ВКП(б)-эйн историческэ XVIII-дугаар Съезд хадаа ороной урда угаа ехэ зорилгонуудые—Социализмһаа коммунизмда шата дамжажа шэлжэн оролгын зорилгонуудые табижа, тэдэниие бэелүүлхэ гениальна программа үгөө. Бүхы Советскэ арад хадаа дурсагдаһан зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө тэмэсэлдэ зоригжонхой.

Манай орондо эгээл иимэ байхадань, капиталистическэ гүрэнүүдтэ тад ондоо. Англи, Франци ба Японии империалистнууд хадаа тонолго дээрмэдэлгын дайнай түймэрые шатаан, хүнтүрэлтэнэй байгуулһан культурын баялигуудые үгыхэжэ, арад зониие алажа, хюдажа байна. Капиталистическэ оронуудай ажалшад болбол капиталистнууд ба помещигүүдэй хүшэр хүндэ даралалта доро үлдэжэ, даарадажа, үхэжэ зобожо байна.

Бүхы дэлхэйн ажалшад хадаа фашизмда эсэргүү, дайнда эсэргүү, капитализмда эсэргүү, арадай нэгэдэмэл фронтые үдэр бүри үргэдхэн, Агуехэ Октябриин XXII-дугаар ойе угтаба.

Агуехэ китад арад хадаа японско бузар булимтарагшадта эсэргүүсэн, өөһэдынгөө бэеэ даанхай байхын түлөө гурбадахи жэлээ тэмэсэжэ байна.

Советскэ правительство болбол өөрынгөө мирнэ сталинска политикые эрид бэелүүлнэ. Германитай, Эстони, Латви, Литвитэй баталһан уласхоорондын договорнууд хадаа энээн тушаа гэршэлэнэ.

Бидэнэр хадаа капиталистическэ хүреэлэлтэ тухай, нүхэр Сталинай заабарине хэзээ бүхэндэ һанажа, өөһэдынгөө большевистскэ һэрэмжиие үнэхөөр дээрэ үргэхэ, оронойгоо оборонно хүсэшадалые улам ехээр бэхижүүлхэ уялгатайбди.

Манай Улаан-Арми, Уһан-Сэрэгэй Улаан Флот, Улаан Авиаци хадаа ямаршье дайсаниие, хэрбээ манда добтолхоо һэдээ һаань, хамхасохин үгыхэжэ шадаха байһанаа, Хасан нуурдахи, Халхын Голдохи байлдаанууд дээрэ тодоор харуулаа.

Маркс — Энгельс — Ленин—Сталинай агууехэ, илагдашагүй туг мандаг!

МАРКС—ЭНГЕЛЬС—ЛЕНИН—СТАЛИНАЙ АГУУЕХЭ, ИЛАГДАШАГҮЙ ТУГ МАНДАГ!

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ЭЭЛЖЭЭТЭБЭШЭ V СЕССЕЭР АБГАҺАН ЗАКОНУУД

Баруун Белоруссиие Белорусска Советскэ Социалистическэ Республикада нэгэдүүлжэ, СССР-эй составтань оруулха тухай

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет болбол Баруун Белоруссиин Арадай Суглаанай бүрин эрхэтэ комиссиин мэдүүлгые сонсоод, тогтоохонь:

1. Баруун Белоруссиин Арадай Суглаанай гуйлтые хангаха Баруун Белоруссиие Белорусска Советскэ Социалистическэ Республикада нэгэдүүлжэ, СССР-эй составтань оруулха.
2. Баруун Белоруссиһаа СССР-эй Верховно Соведтэ депутадуудые һунгалтын үдэрые томилохыень Верховно Соведэй Президиумдэ даалгаха.
3. Белорусска Советскэ Социалистическэ Республикын составта Баруун Белоруссиие абахыень БССР-эй Верховно Соведтэ дурадхаха.
4. БССР ба УССР-эй хоорондохи районууд ба областьнуудай хилэлгын проектые СССР-эй Верховно Соведэй харалгада табихыень БССР-эй Верховно Соведые гуйха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. Калинин
СССР-эй Верховно Соведэй президиумэй Сектетарь А. Горкин.

...Украиные Украинска Советскэ Социалистическэ Республикада нэгэдүүлжэ, СССР-эй составтань оруулха тухай

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет болбол Баруун Украинын Арадай Суглаанай бүрин эрхэтэ комиссиин мэдүүлгые сонсоод, тогтоохонь:

1. Баруун Украинын Арадай Суглаанай гуйлтые хангаха ба ...н Украиные Украинска Советскэ Социалистическэ Республикада нэгэдүүлжэ, СССР-эй составтань оруулха.
2. Баруун Украинада СССР-эй Верховно Соведтэ депутадуудые һунгалтын үдэрые томилохыень Верховно Соведэй Президиумдэ даалгаха.
3. Украинска Советскэ Социалистическэ Республикын составта Баруун Украиные абахыень УССР-эй Верховно Соведтэ дурадхаха.
4. УССР ба БССР-эй хоорондохи районууд ба областьнуудай хилэлгын проектые СССР-эй Верховно Соведэй харалгада табихыень УССР-эй Верховно Соведые гуйха.

СССР-эй Верховно Соведэй президиумэй түрүүлэгшэ М. Калинин
СССР-эй Верховно Соведэй президиумэй секретарь А.Горкин.

Советскэ-Финляндска хэлсэлгэнүүдэй тухай асуудал тушаа

I. ФИНЛЯНДИИН ГАДААДА ХЭРЭГҮҮДЭЙ МИНИСТР СССР-ые ДАЙНДА УРЯАЛАНА

Һүүлэй хоёр һарада прибалтийска оронуудтай СССР-эй харилсаанууд ниилээд һайжараа. Эдэ оронуудай ба Советскэ Союзай хоорондо баталагдаһан, харилсантуһалалсаха тухай договорнууд болоод эдэ гүрэнүүдэй баруун хилэнүүдэй аюулгүйе хангана, товарандалдалгые хүгжүүлгэдэ ба Эстони, Латви, Литвын арадай ажахын дэбжэлтэдэ туһална. Эдэ договорнууд хадаа нүгөө талын гүрэнэй, социальна ба экономическа структурые харилсанхүндэлэлсэхэ ябадалда үндэһэ энэ. эдэ гүрэнүүдэй хоорондо мирнэ эбтэханибарисаата харилсаае бэхижүүлнэ. Гансахан лэ баруун Европодо бэшэ, мүн зүүн Европодо, илангаяа балтийска эрье шадар, дайниие үүсхэхые хүсэжэ байһан, эдэнэй бултанайнь дайсад хадаа бүхы хэлсээбаталһан гүрэнүүдтэ эдэ хэлсээнүүдэй аша туһатай байһыень арсахые һэдэнэ. Прибалтийска оронуудай общественнэ һанал болбол эдэнэй мирнэ ажаһуудалые ба гүрэнэйнь бэеэ даанхайе гарантироваһан, Советскэ Союзтай баталһан договорнуудые халуунаар һайшааһан байна.

СССР-эй правительство болбол мүн тиимэ дурадхалтайгаар, СССР-тэй хилэлэһэн прибалтийска дүрбэдэхи орондо—Финляндида хандаха ёһотой байһаниинь эли. СССР-эй аюулгүй байхын асуудалнууд хадаа Финляндска хилэ дээрэ илангаяа хурса байһыень лаблан этигэхын тула Финскэ заливай картые харабал хүрэхэ байна. Советскэ Союз болбол Финляндиин хүнзоной тоото адли хүнзонтой Ленинградта далайгаар ба хуурай замаар ерэлгын аюулгүйе хангахын хэмжээ абха эрхэтэй байхаһаа гадна, мүн энээниие хэхэ уялгатай байна. СССР-эй энэ интерес ба эрхэнүүдые финляндска правительство тоонгүй байжа шадахагүй ёһотой. СССР-эй Верховно Соведэй ээлжээтэбэшэ V Сесси дээрэ хэһэн доклад соогоо, нүхэр Молотов болбол Финляндитай хэлсэлгэдэ СССР-эй позици тухай Верховно Соведэй депутадуудта мэдээсэһэн байгаа. Советскэ Союз болбол бүхы шухала асуудалнуудаар Финляндиие дэмжэдэг байна. Харилсантуһалалсаха тухай пакт хадаа Скандинавска оронуудтай Финляндиие холбоһон, абсолютна нейтралитедэй позицитэй таарахагүй байна гэжэ финляндска правительствын тоолоһон дээрэһээ, Советскэ Союз болбол тиимэ пакт баталхые баадхаагүй һэн. СССР-эй аюулгүй байдалда онсо шухала байһан, Карельскэ хоолойн (перешейка) ба зарим бусад районуудай территориин орондо, бидэнэр болбол советскэ Карелида, хэмжээгээрээ хоёр хуби ехэ территориие Финляндида дурадхаһан байнабди.

Финскэ заливта хойто талаһаань орохо аман дээрэ советскэ флодто далайн—военнэ базые байгуулха тухай СССР-эй дурадхал болбол гансахан Советскэ Союзай интерестэ бэшэ, харин финляндиин өөрэйншье интерестэ таараха байна, ушарань гурбадахи гүрэнэй зүгһөө хэгдэжэ болохо харша ябуулгануудта эсэргүүсүүлэн, финскэ заливай аюулгүйе хүсэд хангана.

Гэбэшье, энэ тон зүйтэй дурадхалай байбашье, Финляндиин зарим хүтэлбэрилэгшэд болбол советскэ-финскэ ханибарисаата харилсаае бүхэжүүлхэ тухай СССР-тэй хэлсээ хэхын хүсэлые огто мэдүүлнэгүй. Бусад зарим гүрэнүүдэй прессэнүүдтэй хамта, финляндска хэблэл болбол энээн тушаа элдэб хуурмаг худал үгэнүүдые ба провокацинуудые тараажа, советкэ дурадхалнуудай удхые тон ехээр хазагайруулан харуулна. Дайнда бэлэдхэжэ байһан гансахан ороной условинуудта хэгдэдэг хэдэ хэдэн онсо хэмжээябуулганууд, городской хүнзоние эвакуацилга, запас сэрэгүүдые мобилизацилга, промышленностьнуудые военнэ хэрэгсэл бүтөөдэг болголго гэхэ мэтэнүүд финляндска правительствaар хэгдэһэн байна.

Советскэ-Финляндска хэлсэлгэнүүд тухай асуудалые хүсэд тодо болгоһон, нүхэр Молотовой үгэ хэлэһэнэй үглөөдэрэнь, Финляндиин гадаада хэрэгүүдэй министр г. Эркко болбол СССР-ые дайнда уряалһанһаа ондоогоор сэгнэжэ болхогүй, тиимэ үгэтэйгээр выступалба. Мирнэ хэлсэлгэнүүд тухай ба Финляндитай ханибарисаагаа бүхэжүүлхэ тухай СССР-эй дурадхалые, министр болбол Финляндиин гүрэнэй суверенитедтэ добтолохо гэһэн ябадал гээшэ гэжэ соносхобо.

«СССР-эй эрилтэ болбол—Ленинградай хажуугаархи хилые хэдэн километр саашань болгохо гэһэн ушартай шэнгеэр,—г-н Эркко баталан хэлэнэ.—Гэбэшье, Финляндиин талаһаа харахада, энэ болбол—ород империализм мүн... бүгэдэндэ өөрын хилэ байдаг. Финлянди болбол Советскэ Союзай дурадхалаар боложо шадахагүй, харин өөрынгөө территориие, өөрынгөө ойроохүргэгдэшэгүйе ба бэеэ даанхай байдалые ямаршье аргаар хамагаалаха байха»—гэжэ г-н Эркко хэлэнэ.

Хэрбээ Финляндиин аюулгүй байдалдань заналта гараа һаань, Финлянди болбол ямар хүсэндэ түшэжэ шадахаб, Финляндиин нейтралитет ба сүлөөе ямар хүсэн хангажа шадахаб, би тэрээниие мэдэнэб—гэжэ Эркко хадаа үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлэн, Советскэ Союзда сэхэ заналтатайгаар выступалба.

Урдын Польшын министр Бектэй тон адляар выступалаа. Бек болбол Германитай Польшын дайлалдахын урдатээ мүн провокационноор выступалаа һэн—тэрээнэйгээ результадта Германитай дайниие һүжэрөөһэн байна. Советскэ Союзда эсэргүү тэмэсэлдэ бидэниие дэмжэхэ гэжэ г-н Эрккогой найдадаг хүсэнүүдэнь бидэндэшье мэдэгдэнэ. Энэ болбол Европодо дайнай түмэр шатаахые оролдоһон ба зорилгодоо хүрэһэн, баһа СССР-ые Германида ба прибалтийска хүршэ гүрэнүүдтэнь эсэргүү дайнда оруулхые бүтэмжэгүйгөөр һэдэһэн тэдэ хүсэнүүд мүн. Энэ болбол Польшые Германитай дайнда провоцировалаһан ба тэрээгээрээ Польшые һандаргааһан, Польшые үгы хэлгэдэ хүргэһэн, тэдэ хүсэнүүд мүн.

Господин Бек гэгшын лавра болбол господин Эрккое унтуулахагүй, гэжэ мэдэрэхэ хэрэгтэй.

(Ургэлжэлэнь 2-дохи нюурта).

Баруун Украинын ба Баруун Белоруссиин Сүлөөлэгдэһэн арадуудта манай халуун бая[р]

Октябриин 22-то Баруун Белоруссиин Арадай суглаанай депутадуудые һунгалта болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гродно городой һунгуулиин 6-дахи округай 5-дахи участогта. Д. Черковой фото (ТАСС).

Советскэ—Финляндска хэлсэлгэнүүд тухай асуудал тушаа

(Нэгэдэхи нюурай үргэлжэлэл)

2. Шведскэ зарим политическэ деятельнүүдэй политическэ хуурмаг наадан

Эркко болбол өөрынгөө воинственнэ выступленидээ гансаараа үлөөгүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энээндэ лэ адали кампани мүн шведскэ прессэдэ ябуулагдана. Финскэ заливта хойноһоонь орхо аман дээрэ уһан-сэрэгэй база байгуулха тухай СССР-эй дурадхал болбол туйлай аюултай болохо шэнгеэр, шведскэ газедүүд бэшэнэ. Энэ уһан-сэрэгэй база болбол Скандинавиин бэеэ даанхай бэйдалда аюултай болгоно, гэжэ «Стокгольм тиденте» газета мэдүүлэнэ.

«Советскэ Союз болбол Швецидэ ба Норвегидэ хашалта үзүүлхэ түхеөрэнэгүй гэжэ Молотовой мэдүүлхэдэ, бидэнэр энэ положенийе буляалдаха үндэһэ баримтагүй байнабди,—гэжэ газета бэшэнэ.—Гэбэшье, хэрэгэй ябаса болбол эртэ гү, али орой гү энэ хашалтые бэлэдхэхэ байха, гэжэ бидэнэр мэдэнэмди».

«Хэрбээ финнэнүүд болбол Союзда портнуудые үгөө һаань, энэ хадаа Скандинави һалаба гэһэн удхатай байха, һэн»—гэжэ Швециин гадаада хэрэгүүдэй министр Сандлер мэдүүлбэ.

Шведүүд эгээл иигэжэ хэлэнэд.

Зүгөөр, Россидо царска правительствын байха үедэ Финлянди болбол Россидо хүсэд мэдэлтэй байһаниинь, Росси хадаа Финляндиин бүхы портнууд, тэрээнэй бүхы аралнууд, тэрэнтэй хамта Аландска аралнуудые өөрынгөө мэдэлдэ барижа байһаниинь элитэ. Тиимэ байхадань, шведскэ политическэ деятельнүүд болбол Скандинавида иимэ журамай аюултай байһан тухай юундэ хэлэдэггүй, хашхаралдадаггүй байгаа гээшэб? Тиихэ үедэ, Шведскэ правительство болбол Швецидэ иимэ журамай ямар нэгэн аюултай байһан тухай хэлэхые шухалада тоолодоггүй байһаниинь бидэндэ мэдэгдэнэ. Харин, шведскэ политическэ деятельнүүд болбол царска правительствын урда алиболхоор билдагуушалажа ба зуһардажа байгаа һэн. Иимэ байһан аад лэ, Финскэ заливай хойноһоонь орхо аман дээрэ уһан-сэрэгэй нэгэ база байгуулха тухай СССР-эй дурадхал хадаа «Скандинавида аюултай болохо тухайнь» шведскэ зарим деятельнүүдэй уй гашуудалые мүнөө юундэ гарганаб?

Ушарань юундэ байнаб?

Ушарань хадаа баруун талынгаа эзэдэй захяае эдэ шведскэ политическэ деятельнүүд дүүргэжэ байһандань байна. Баруун зүгэй зарим сферэнүүд болбол Финскэ заливта СССР-эй аюулгүй байдалые хангалгада эсэргүү байна. Тиихэдэ, Швецидахи тэдэнэй приказчинууд болбол өөһэдынгөө эзэдтэ билдагуушалхын тула, заабол хуурмаг наада гаргаха баатай болоно.

Бүхы ушарань энээндэ байна.

Иихэдэ, бидэнэр, советскэ хүнүүд яаха ёһотой бибди? Энэ хуурмаг шууяае бидэнэр ямараар хараха ёһотой бибди? Манай харюу сэхэ тодо ба байна. Бидэнэр болбол политическэ картежнинуудай элдэб наадые зайлуулжа хаяад, юундэшье торонгүй, өөрынгөө замаар ябахабди. Бидэнэр болбол зорилгодоо хүрэхэ зам дээрэмнай байһан бүхы элдэб һаалтануудые эбдэжэ, юундэшье торонгүйгөөр, СССР-эй аюулгүй байдалые хангахабди.

«(Правда)»,

Шэнэ ажабайдалые угтуулна

Би врачаб. Украинска Арадай Суглаанда, өөһэдынгөө түлөөлэгшэ болгон намайе һунгаһан, арад болбол намда тон ехэ найдалгые үгэбэ. Бүхы депутадууд, Арадай дура зоригые нэгэн һаналаар харюулаха ба Баруун Украинада Советскэ засагые байгуулха гэжэ батаар найданаб Арадай дура зориг эгээл иимэ байна—энээн тухай, тон имагта үндэр активностяар ба нэгэ һаналаар хаа-хаанагүй үнгэрһэн Украинска Арадай Суглаанда депутадуудые һунгалга гэршэлэнэ.

Бидэнэрые, Арадай Суглаанда эльгээхэдээ, һунгагшад болбол һалбаража байгаа Украинска Советскэ Социалистическэ Республикын составта Баруун Украинын оролгын түлөө голосовалахые даалгаба. Үшөө хэдэн үдэр үнгэрэхэ, тиин бидэнэр өөһэдыгөө иигэжэ нэрлэхэбди—Хүсэн-түгэс Советскэ Союзай гражданин!

Баруун Украинын ажалшадай Суглаанууд ба митингнүүд болбол томонууд промышленностиие ба банкануудые национализацилха тухай хэлэгдэбэ. Арадай Суглаан болбол энэ национализацииие баталхань сохом, томонууд промышленностиин ба банканууд хадаа гүрэнэй үмсэдэ оролго болбол капитализмын үндэһэ һуурииие һандаргаха ба Баруун Украинын политическэ, культурна ба ажахын дэбжэлтэдэ үргэн замые нээнэ.

Манай таряашад болбол газаргүйһөө боложо, олон жэлнүүдтэ тулижа ябаа. Урдын Польшын олон тоото магнадууд хадаа өөһэдынгөө эрхим һайн газарнуудые эзэлэн абадаг ба Украинска таряашадые үлэсхэлэнгэй байдалда барижа байдаг һэн.

Панска Польшодохи украинска таряашанай судьбань мэдээжэ байна. Багахан өөдэгүй газартаа, таряашад болбол галзуу сэнгээр абтаһан, таряае таридаг һэн. Урдын польшын засаглагшад хадаа газар худалдажа абахыень Украинцануудта хорижо, өөһэдынгөө гэнжын нохойнууд-осадниудта эрхим участогуудые үгэдэг байгаа.

Селонууд ба деревенинүүдтэ ябаха ушар намда олон дахин ушарһан юм. Тэрэ, бузар муухай дарлалта, үлэсхэлэнгые харадаг байгааб. Украинска таряашадта, заһагуудай справедлива бэшэ, зэрлиг хандалгын гэршэлэгшэнь байгааб. Арад болбол хэрэглэлгэнүүд ба эрхэгүй дээрэһээ ядаража ябаа. Минии хаража байхада, таряашад хадаа зуруулые 4 болгон хубаажа байгаа һэн, юундэб гэхэдэ, тэдэнэр хэрэгтэй зуруулаа худалдан абаха гэхэдээ мүнгэгүй байгаа.

Мүнөө, эдэ бүхыдэ эсэс табигдаа. Таряашадай дээгүүр панска ташуур дахяад зугаалахагүй даа!

Врач байһан туладаа өөрынгөө специальностяар хэдэн үгэ хэлэхые хүсэнэб. Манай таряашадай байһан, экономическа хүндэ условинууд хадаа тэдэнэй дунда тон хүшэр үбшэлгэнүүд ба үхэлые асарадаг һэн. Илангаяа, үхихүбүүд ехээр үхэдэг байгаа. Үхэгшэдэй ниитэ тоогой 60-70 процентнь үхихүбүүд байһан районуудые бидэнэр хараабди. Тэрээн дээрэһээ, Баруун Украинадахи хүнзоной ургалтань бусад районууддахиһаа тон бага байгаа. Арад болбол туберкулез, сыпной тиф ба буса халдабарита үбэшэлгэнүүдээр хосородог һэн.

Улаан Армиин ороһонһоо хойшо, хүнзониие элүүржүүлхэ серьёзно хүдэлмэри эхилэгдэбэ. Львовто, түлөөһэгүй шэнэ 9 амбулаторинууд нээгдэжэ байна, үхихүбүүдтэ инфекционно корпус ремонтлогдоо. Эмнэлгын сетинүүдые ремонтдо ба үргэдхэлгэдэ тон ехэ зөөринүүд табигдаба.

Советскэ Союзай составта Баруун Украинын оролго болбол зайлашагүй шухала. Советскэ правительствын, өөһэдынгөө гражданнуудай энхэ элүүр байдал тухай ямараар анхарадагыень бидэнэр мэдэнэбди,

Урдамнай хүдэлмэринүүд тон ехэ. Баруун Украинын ажалша интеллигенци болбол шэнэ ажабайдалые баяртайгаар угтана, ерээдүй гэрэлтэ һайхан байдалые байгуулгада бүхы хүсэ ба шадалаа үгэхөөр хүсэд бэлэн байна.

Марялан Панчишин—
Медицинын профессор—
Львов городой 16-дахи округһоо, Украинска Арадай Суглаанда депутат.

ССР-эй АРАДУУДАЙ БҮЛЭ СОО

Октябриин 22-то, Арадай Суглаанай депутадаар һунгагдаһан байгааб.

Хүдэлмэришэд ба таряашадые сүлөөлгын түлөө олон жэлнүүдтэ тэмэсээ һэм. Тэрээнэй түлөө тюрьмэдэ олон жэлнүүдэй торшо соо хаагдаһан байнаб. Улаан Армиин ерэһэнэй түрүүшын үдэрһөө эхилээд, ажаһууха ба хүдэлмэрилэхэ шэнэ шадабаринууд, шэнэ хүсэнүүдэй намда бии болоһыень мэдэнэб.

Өөрынгөө һунгагшадай захяае тодоор һананаб, манай орон хадаа агууехэ Советскэ Союзай составта орохынь тула, газарнууд болбол таряашадта үгтэһэн байхынь тула, хамагай түрүүшээр оролдооб. Фабрикануудые, банкануудые, капиталистануудай гарһаа мулталан абаха, арадай ниитын достояни болгохо шухала байгаа.

Гансахан, агууехэ Советскэ Союзай арадуудай бүлэтэй ниилэн нэгэдэлгэ хадаа Баруун Белоруссиин арадуудта сүлөө, зол жаргалта ажабайдалые асараха байна.

В. Пырко —
Арадай Суглаанай депутат.

Сентябриин 17-до, Хүдэлмэришэн-Таряашанай Улаан Ар[ми] болбол хилые дабажа, урдын Польшын ажалшадай ажабайд[ал] ба зөөрие хамагаалга дороо абаһанда зорюулагдаһан, Баркев ба В. Лисевичын зураг.

МАРТАГДАШАГҮЙ ҮДЭРНҮҮД

Һүүлэй үедэ, элдэб янзын наһатай, элдэб янзын професси ба национальностиин зуугаад ба мянгаад хүнүүдтэй уулзаха зол намда тохёолдоһон байна. Арбаад митингнүүд ба суглаанууд дээрэ һунгагшадтаа иигэжэ хэлэдэг байгааб:

— Хэрбээ, таанар намда найдалгаяа үзүүлээд, Украинска Арадай Суглаанда өөһэдынгөө депутат болгон эльгээгээ һаатнай, би, Баруун Украинада Советскэ засагые тогтоохын түлөө, Агуухэ Советскэ Союзда тэрэнэй оролгын түлөө, томонууд промышленность ба банкануудые национализацилхын түлөө, помещигүүдэй, моностырьнуудай ба чиновнигуудай газарнуудые таряашадта үгэхын түлөө голосовалхаб. Хэн энээндэ дурагүйтэнэб, тэрэ хадаа һунгуулиин бюллетениһээ минии нэрые зуруужан!

Өөрынгөө һунгагшадта тиигэжэ хэлэдэг байгааб. Һунгалтануудай үдэртэ, минии кандидатурын түлөө һунгагшадай 97 процентнь намда адаляар бододог байна.

Украинска Арадай Суглаанай нээлгые тон ехэ баяраар угтааб. Минии зүрхые дүүргэжэ байһан баярые дамжуулахын тула, үгэнүүдые шэлэжэ олохонь намда бэрхэтэй байна. Минии ажаябадалдам хүшэр зоболонгууд байгаа: хүхюун бэшэ бага наһан, пануудахи холойско ажабайдал, полицейскэ мүрдэлгэнүүд, 4 жэлэй тюрьма, тюрьмэдэ хүбүүнэй түрэлгэ ба тэрээнтэй тулилга—эдэ бүгэдые тооложошье барагдахагүй. Баруун Украинын судьбае шиидхэхэ, Арадай Суглаанда, өөһэдынгөө түлөөлэгшэ болгон шамайе эльгээжэ, тон ехэ найдалгаяа үзүүлхэнь гэжэ һара хахадай саадтээ хэншье һаа намда хэлээ һаань, энэ зол жаргалда этигэхэгүй байгааб. Баруун Украинын ажалша арадай ядаралнуудань үгы-болон арилаа. Шэнэ ажабайдалай үглөөгүүр болобо. Мүнөө панууд, помещигүүд ба капиталистнуудгүйгөөр, арад [...]даа өөһэдынгөө судьбае өөһ[э]... шиидхэжэ байна.

Өөһэдынгөө гарта газарые а[бажа], Баруун Украинын таряа[шад] болбол СССР-дэхи социалисти[ческэ] газартаряалангай опыдые һай[н] шудалажа эхилэхэ байна, ти[иин]... тула, гээгдэнги байһанаа, ө[өһэ]дынгөө поленууд дээрэ хүдэл[мэ]риин түрүү методүүдтэ орол[жо] эхилэхэ байна. Капиталист[нуу]һаа зайсуулагдаһан, манай п[ред]приятинуудай хүдэлмэришэд [бол]бол ажалай бүтөөсые дээшэл[үүл]хын түлөө тэмэсхэ, түрүү, [ста]хановска методүүдые абаха [бай]на. Манай эрдэмтэдэй урда [хэ]зааргүй ехэ хүдэлмэри угт[ана]. Манай заводууд ба фабрика[нуу]дай, холын районуудһаа сер[ь]... нуудые зөөлгые хэрэглэхагү[й] тула, тон түрүүшээр, манай [п]...родно баялигуудые ба нед[рын] баялигуудые шэнжэлэхэ хэрэ[гтэй] болоно.

Арадай ажана байдалда ү[нэн] сэхээр хүдэлмэрилэхые хүсэ[һэн] шадабаритай ба талантта хү[нүүд] манайда бии. Тэдэниие ол[оод] тэдэнэй шадабари ба знани[ин]тайнь зохилдуулан тэдээндэ [хү]дэлмэри үгэхэ хэрэгтэй. Х[ам]шье урагшаа ябахадаа! Аг[ууехэ] Советскэ Союзай Арадуудай т[ус]ламжаар, богонихон болзорто, һэдынгөө бүхы ажахын ба к[уль]турын гайхамшаг һалбара[лые] туйлахабди, үхихүбүүдтээ [олон] тоото һургуулинуудые үгэх[э], залуушуудтаа клубуудые б[ай]хабди, өөһэдынгөө ажалша ин[тел]лигенциие иигаар ургуулха[бди].

Түрүү зэргэнүүдтэ жаг[саа] ерээдүйн гэрэлтэ һайхан б[ай]лай түлөө тэмэсэхэ—тон [...] зол хүндэлэлые, залуу эхэн[эр] намда найдаад байхадань [...]лангүй яахабиб.

Мария Сол...

Львов городой 8-дахи округ... Украйнска Арадай Суглаанай [де]путат.

Капиталистическэ оронуудай ажалшадай байдал ба дайн сэрэг

Капиталистическэ дэлхэйн оронуудай экономическэ ба политическэ байдалдань, илангаяа һүүлэй үедэ серьезно хубилалтанууд болоо. «Капитализмын ниитэ кризисэй гүнзэгырэлые ба капиталистическэ оронуудай хүгжэлтын тэгшэбэшэ байдалые шангадхаһан, экономическэ кризисэй результадта, — империалистическэ гүрэнүүдэй хоорондо урдань байһан бүхы харшалалдаанууд туйлдаа хүртэр хурсадаа. Гадаада рыногуудай түлөө, влияниин сферэнүүдэй түлөө, колонинуудай түлөө, дэлхэйн шэнэ хубаариин түлөө тэмэсэл хурсадаа».(Мануильский). Энээнтэй хамта,—капиталистическэ оронуудай ажалша массын байдалань ехээр муудаа. Финансова капитал болбол ажалшан зоной ажабайдалда, компартида, профсоюзда ба бусад организацинуудта галзуугаар добтолоно. Хүдэлмэришэдэй заработна хүлэһэнь эрид доошороһон ба хүдэлмэриин үдэр урта болоһон байна.

Капиталистическэ оронуудай ажалша массын ядарал, зоболонь туйлай ехэ. Тэндэ—кризис, хүдэлмэригүйдэлгэ, гүйраншалалга. Тэндэ—террор,тюрьма, концентрационно лагерь. Тэндэ—арадуудай сүлөөдэ ба зависима бэшэ байдалда эсэргүү реакционно кругуудай хорото муухай ябуулга. Тэндэ—шуһата империалистическэ алуури болоно.

Энээниие бодото фактнуудаар харуулае.

Японско империалистнууд болбол 400 миллионно китад арадые хүсөөр булимтаража, энэ орониие дээрмэдэн тонохын һэдэлгэтэйгээр, хоёр жэлһээ үлүү дайн сэрэг хэжэ байна. Японско сэрэгүүдэй оккупировалан абаһан провинцинуудта үлэсхэлэн, гүйраншалга, эхэнэрнүүдые хүсөөрөө эдэлэлгэ, террор, зэрлиг муухай аашанууд боложо байна. Газедүүдэй мэдээсэлнүүдһээ харахада, эдеэ хоолой продуктнуудай үнэтэй болгогдоһон дээрэһээ, Шанхайн ба бусад городуудай ажалшад үлэсхэлэндэ дайрагдаа. Энээнэй результадта, городой, гансал городой бэшэ, ажалшадай дунда Япондо эсэргүү хүдэлөөн хурсадана. Оккупировалагдаһан районуудта олон тоото партизанска отрядууд байгуулагдаа.

Китад арад болбол оронойгоо зависима бэшэ ба бүтэн байхын түлөө японско оккупантнуудта эсэргүү тэмэсэнэ. Тэрэ хадаа дайсанаа тылһээнь сохино. Тэрэ хадаа Японтоной оккунироваланан территоринуудые гэдэргэнь эзэлэн абана, сусаршагүй тэмэсэл ябуулажа, противнигойгоо хүсые задасохихо байна.

Китаддахи дээрмэдэлгын дайн ба японско сэрэгшэдэй шэнэ агрессивнэ авантюрта бэлэдхэлгэ болбол японско ажалшадай, түбхын түрүүн, ороной диилэнхы олонхидай—таряашадай хүзүүн дээрэ хүшэр хүндөөр бууна. Японско хүдэлмэришэн ангиин байдалань үлэмжэ тулюур болоно. Мүнөө хүдэлмэригүйшүүдэйнь тоо 1.800 мянга хүрөө. Заработна хүлэһэнь тон бага. Олонхи предприятинууд дээрэ 24 ба 36 часай хүдэлмэриин үдэр байгуулагданхай. Тэдэнэй алибуухы политическэ эрхэнүүдэнь хаһагданхай. Армида мобилизацилга, адуу моридые ба эдеэ хоолые реквизацилга, налогой ургалта, үргэн хэрэглэлгын зүйлнүүдэй ба үтэгжүүлгын сэнгэй ургалта, арендна түлэбэриин ургалта, Китаддахи фронтнууд дээрэ олонтоото хүнүүдэй хосорол—эдэ бүгэдэ хадаа японско таряашадые бүри хүшэр байдалда хүргэбэ. Японско деревнинүүдһээ 1,5 миллион хүн ба 400 мянган морид дайнда татагдаа. Хүдэлмэриин хүсэн ба уналгын хороһон дээрэһээ, 1938 ондо (1937 онтой сасуулабал) рисэй ургаса 3,4 проц., шенисэ—10,2 проц., ячмень—8,1 проц., торгоной конопууд—12,5 проц., мандарин—30,7 проц. хороо. Нэгэ аминда һомологдохо налогой хэмжээ 1936 ондо 17 иен 70 сен байһанаа, 1939 ондо 28 иен 50 сен болоо. Арендна түлэбэри 30-50 проц. ургаа. Японско деревниин үринь 9-10 миллиард иен болбо.

Дээрмэдэлгын дайнай эхилэхэһээ хойшо полицейскэ терророй хэды шангадабашье, 1938 оной һүүлдэ таряашадай хүдэлөөнэй шэнэ, бүри хүсэтэ долгин эхилэһэн байна. Арендаторска конфликтнүүдэй тоонь үдэрһөө үрэртэ ургана, тэдэнэй газарые буляахаа һэдэһэн помещигүүдтэ арендаторнуудань эрид эсэргүүсэлгэ хэнэ. Японой хэдэн олон газарнуудта «рисово бунтнууд» боложо, рисэй складуудые бутасохино. Дайнда дурагүйтэлгэ, армида таталгаһаа тэрьелэлгэ, эдеэ хоол тушаалгаһаа арсалга гэхэ мэтээр харагдадаг антивоеннэ ябуулганууд ургаба. Мүнөө байгаа режимдэ таряашадай дурагүйтэлгэ хадаа Китадта ябаа японско солдадуудта хүрэнэ. Японско сэрэгүүдэй дунда антивоеннэ хүдэлөөн улам түргэдэжэ байна. Японско солдадууд хэдэн олоороо босолга хэжэ, өөһэдынгөө офицернүүдые алаад, китад арадай талада ороһон ба тэдэнтэй хамта жагсан, өөрынгөө дайсантай—японско оккупантнуудтай тэмэсэһэн тухай мэдээсэлнүүд һүүлэй үедэ хэблэлдэ бүри олоор томилогдодог болоо.

Китад арад болбол өөрынгөө героическэ тэмэсэлээр гансал японско армиие ба японско тылые һандаргана бэшэ, мүн Азиин ба бусад бүхы колониальна арадуудые һэргээн, хүдэлөөндэ зоригжуулна.

Испанска республикын 1936 оной октябриин 6-най историческэ декредээр томо помещигүүдэй газарай үмсэ усадхагдан, 5 миллион шахуу га газар таряашадта-үгытэйшүүд ба батрагуудта үгтэһэн байгаа. Дээрмэдэлгын аренда, тэрэшэлэн дундадазуунай повинность усадхагдаһан байгаа.

Мүнөө эдэ бүгэдые алуурша Франко үгыхээ. Помещигүүдэй хахадфеодальна эрхэнүүдэнь дахин бодхогдоо, батрагуудта каторжна ажал тохогдоо. Республикын байхада помещигүүдэй газарые абаһан таряашадые дайнай боложо байгаа саг соо эдлүүрилэһэнэйнь түлөө арендна хүлэһэ түлэхые баалана.

Эдеэ хоолой шухала продуктнуудые гаргалга 1939 ондо эрид хороо. Энэ жэлдэ тэндэ шенисын ургаса урданайхиһаа 50 проц. бага. Испаниин арад зон хадаа гүйраншалга ба үлэсхэлэн байдалда хүргэгдөө. Тарян, мяхан, өөхэ тоһон үгы.

Таряашад ба батрагуудай организацинууд тараагдаа, каталонска ба баска хэлэнүүд хоригдоо. Гэбэшье, испанска арадай тэмэсэлэй зоригонь сохигдоогүй. Тэмэсэлэнь шэнэ хүсөөр, шэнэ формоор үргэлжэлэжэ байна.

Баруун Европын хоёр гүрэнүүд—Англи ба Франци хадаа Германида эсэргүү дайе соносхобо. Дайнай бүхы хүшэр хүндэ бэрхэшээлнүүдэнь тэдэ оронуудай хүдэлмэришэн анги ба таряашадай хүзүүн дээрээ бууба. Франциин ажалшадай хэдэн жэлэй саад тээ туйлан абаһан 40-часай недели мүнөө 60-часай неделеэр һэлгэгдэбэ. Хүдэлмэришэдэй заработна хүлэһэнь улам бага болоо. Французска хүдэлмэришэд урданайхиһаа бага хүлэһэ абабашье, үдэрэй 10 час хүдэлмэрилхэ баатай. Хэрбээ дайнай урда тээ Жэмон районда хоёрдохи категориин хүдэлмэришэн хадаа час соо 8,8 франка олодог байһанһаа, мүнөө 6,6 франка абана. Тээд, недели соо хүдэлмэришэдэй 60 час ажаллажа байхада, тэдээндэ 40 часай хүлэһэн түлэгдэнэ. Тэрээнһээ гадна, дайнай хэрэгсэлдэ гээд заработна хүлэһэнэйнь 15 проц.дарана. Франциин таряашадай байдал хэсүү хүшэр болонхой.

Дайн сэрэгтэй дашарамдан французска реакци шангадаа. Франциин арадай интересүүдые хамагаалагша, тэрэшэлэн Франци ба Англиин хэжэ байгаа дайнай дээрмэдэлгэ булимтаралгын удхыень ажалшадта ойлгуулагша ба мирэй түлөө нэгэдэмэл фронтдо ажалшадые хүтэлбэрилэгшэ французска коммунистическэ парти ба тэрээнэй орган—«Юманите» хоригдоо. Французска арадай эрхим хүбүүд мүрдэгдэжэ, арестовалагдажа, судтэ үгтэжэ[й ба]на. Зүгөөр, «Французска бол[ьше]вигүүдэй партиие тарааба[шье], империалистическэ дайнда [эсэр]гүү агитациин түлөө хэдэн [мян]ган французска хүдэлмэри[шэд], солдадууд, интеллигентн[үүд] арестовалажа ба судлэба[шье], французска арадай зол жарг[алай] түлөө французска компартии[н тэ]мэсэлые зогсоожо шадахагүй [бай]на». («Правда»).

Европодохи дайнтай даш[арам]дан, Индидэ (английска ко[лони]) бүхы товарнуудай сэн эрид [ургажа] байна. Тодорхойлон хэл[бэл,] Лагоридо товарнуудайнь сэ[н ...] процент, зарим товарнуу[дай] сэн 300 проц. ургаба. Това[рну]дай үнэ сэнгэй ехэ бололго ажалшан массын дурагүйт[эл] тохёолдуулаба. Товарнуудай [сэн]гые багадхаха ба заработна [хү]лэһэ ехэдхэхэ эрилтэнүүдые [гар]һан митингнүүд Бомбэй, А[...]бада ба бусад газарнуудта [боло]но.

* *
*

Зарим оронуудта ба ул[асай] рондын арена дээрэ реакци[...]ра хүсэнэй добтолгодо орох[о] гээр, революционно хүдэл[өөн] капитал ба реакциин хара [...]нуудтэ эсэргүү тэмэсэл, хү[дэлмэ]ришэн ангиин нэгэдэмэл [...]гын түлөө, профхүдэлөөнэй [...]дэлэй түлөө, арадай нэгэ[дэмэл] фронтын түлөө, мирэй түлө[ө тэ]мэсэл улам ургажа, [...] үргэдэжэ, улам бүри уласх[о]дын характертай боложо ба[йна].

Энэ хүдэлөөе зогсоон һаа[...]жа шадаха хүсэн үгы!

Энэ хүдэлөөн—энэ нэгэ[дэмэл] фронт хэзээшье илаха!

Б. Дугар...

ФОРМООРОО НАЦИОНАЛЬНА, УДХААРАА СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ КУЛЬТУРА МАНГАГ!

ДОЛЬЁН МАДАСОН.

ТVРЭЛ ОРОН

Хизаар үгэй,
Хирхаг үгэй,
Сэнхир далай,
Сэсэглиг дайда,
Хангай зузаан
Хабтагай тайга

Энэ минии
Эдир залуу
Түрүү суутай
Түрэл Орон!

Алтан намаа,
Альма жэмэс,
Vнэр баян,
Vнэн баяр
Талмай дэлюун
Таатай газар

Энэ минии
Эдир залуу
Түрүү суутай
Түрэл Орон!

Гоё сэсэг
Город губида,
Хүгжэн байгаа
Хүдөө нютагта,
Аятай һайхан
Ажалай дуун.

Энэ минии
Эдир залуу
Түрүү суутай
Түрэл Орон!

Дуутай, суутай
Дууша залуу
Хүхюу зулгы
Хүдэр хүбүүд,
Илдам налагай
Эдир хүүхэд.

Энэ минии
Эдир залуу
Түрүү суутай
Түрэл Орон!

Өөдөө харанам,
Vндэр дээгүүр
Золто манай
Зоримгой летчигүүд
Ниидэн дээгүүр
Нэрьсэ гаргана.

Энэ минии
Эдир залуу
Түрүү суутай
Түрэл Орон!

Агаарташ, мүрэндэш,
Арюун таладаш,
Хада-хабсагайдаш,
Хангай тайгадаш
Дайсан, манние
Даража шадахагүй

Хасан нуурта,
Халхын Голдо
Харюусаа шангаар
Түрэл Ором!

Һураг һайтай
Һургаал, эрдэм,
Алдар ехэтэй
Артель, совхоз,
Заха дайдам
Завод болоо.

Энэ минии
Эдир залуу
Түрүү суутай
Түрэл Орон!

Холын үеые
Ходо хараһан
Угаа сэсэн
Ленин гени,
Угаа мэргэн
Сталин вождьтой

Энэ минии
Эдир залуу
Түрүү суутай
Түрэл Орон!

С. НОМТОЕВ.

ХVҮГЭН

...нгэн зөөлэн үһэтэй
...нэг харахан нюдэтэй
...ам хөөрхэн хүүгэн
...эбхилэн хаража хэбтэнэ.
...хагар тарган гараа,
...нихон бүдүүн хүлөө.
...дагар хөөрхэн гүзээн дээрээ
...уулан наадан хэбтэнэл,
... гаран аяглаад
...алан хүхин хүльбэрнэл.
...халанта сагые эзэлхэ
...алта бишиихан хүүгэн,
... гараа үргэжэ
...омол эхэдээ һарбайнал,
...ь энхэрэн баярлаад
... дээрээ үргэжэ,
...ай эжыдээ дуратайхан
...тай хөөрхэн хүбүүмни
...ин багшын ашань болхош!
...ехэ ороной баатар болхош!

Х. НАМСАРАИН.

Наранээ мэтэ Сталин

Намарай наратай һайхан үдэр
Намда хөөрэн хэлэн байгааһан,
Бурят хүн соо бултанайнь аха,
Буурал халзан үбэгэн аба,
һалхи дэбдин һамаран ябаһан
һайхан сагаан һахалаа шобторооһон,
Галтай гүнзэгы нюдөөр харааһан,
Гараа тэрэ дээгүүр һунгааһан,
Хүнды хонгёо сээжэһээ хүнхинээһэн,
Хүриһэтэ алтан дэлхэй зэдэлээһэн,
Аша гушынгаа жаргал тухай хөөрөөһэн,
Агууехэ Сталин тухай дуулааһан,
Сэсэн гүнзэгы дулаахан дуундань
Сэдьхэлэйнь халуун гоёхон үгэдэнь,
Элигэ зүрхээ доһолон байгааһам,
Эхэ һайхан дайдаяа тойрон харааһам,
Энхэ зузаан жаргалаа һанааһам,
Эсэгэ багша Сталинаа инаглан дурдааһам,
Шэхэндээ гэнтэ шэбэнүүлһэн шэнгеэр
Сээжэм өөрһөө дуугаар булдяаһан,
Жэгдэхэн гоёхон жэмэстэ модод
Жэмэс сэсэгээр намаалан байгааһан,
Жэргэмэл хөөрхэн дууша шубууд
Жииган дуулан жэргэн байгааһан,
Жаран дабхар зузаан болһон

Жаргаланта гэрэл Бурят оромни,
Жаран дабхар үндэр болһон
Жабхаланта Мүнхэ Саян ууламни,
Жаран дабхар гүнзэгы болһон
Жабарта номин Байгал далаймни,
Юунээр тэнтэй үнэтэй таабари
Арадай зориг халуун болгооб,
Юунээр тэнтэй үнэтэй һургаал
Шэнэ дэлхэй зохёон табяаб.
Тэндэш мүнгөөр мүшэнүүд газарһаань сорьёоһон
Мүнхэ жаргал тэндэһээ ургааһан,
Тэндэш булагууд газарһаань буладаар дэбэрээһэн.
Бултанай хүшэн тэндэһээ гарааһан,
Юунһээ тиижэ жаргал ерээһэм,—
Юунһээ тиижэ хүшэн гараанам,—
Ажалша дэлхэйн арад түмэнэй
Наран мэтэ Сталин тэндэл.
Алдар суугаар агалаг гүнзэгы
Булад мэтэ Большевик парти тэндэл,
Агуу ехэ Совет ороной
Арсалан мэтэ зоригто хүнүүд тэндэл.
Ашата багша мүнхэ Ленинэй
Одон мэтэ улаан Мавзолей тэндэл,

Харагты тэрэ гайхамшаг ороноймни
Баяр зориг хүшэн тэйшэ,
Бардам омог жаргал тэйшэ,
Баатар инаг эрдэм тэйшэ,
Тэрэ дээрэ байһан огторгой
Гэрэлтэн бүгэдэ манай гараар доһолнол,
Тэрэ доро байһан дэлэхэй
Намаатан бүгэдэ манай хүлөөр дорбинол,
Булад мүрэн харьялан урданал,
Большевик ороноймни сэсэг намаа болнол,
Алтан далай долгилон тогтонол,
Арад зоной оюун бэлиг болнол.
Мүнгэн гэрэл ялбан сасарнал
Мүнхэ жаргалай баяр болнол.
Эбэрэст*) мэтэ үндэр Сталин
Эсэгэ һайхан ороним зохёогоол,
Энхэ зузаан жаргалым үгөөл,
Жаран тунгалаг жабхаланта наһаниинь
Жаран дабхар үндэр болохол.
Жаргалта манай ажалшан түмэн
Тиимэ золоор жарган тэмэсэхэл.
Һанаан зүрхэнэйм һайхан одон
Һайн сагайм наран мэтэ
Агуу ехэ Сталин Мүнхэл.

*) Хадын нэрэ

ЦЭДЭН ГАЛСАНОВ.

Ленин-Сталинаа магтанамди

(АРАДАЙ ДУУНАЙ АЯЛГААР).

Бүрэнхы маные һэтэлээшэ
Бүргэдэй ниидэлгэ угтанамди.
Нарандаа зоние хүтэлөөшэ
Ленинээ—Сталинаа
магтанамди.
Геройнуудаа олоор ниидхүүлээшэ
Гэрэлтэ Ороноо харанамди

Нарандаа бидэнээ жаргуулааша
Ленинээ—Сталинаа
магтанамди.
Ажалшан олондоо сасаргаша
Алтанхан туяае угтанамди.
Бурядтам жаргалан асаргаша

Ленинээ—Сталинаа
магтанамди.
Харанхы маные һэтэлээшэ
Кремлиин Одые харанамди
Коммунизмдаа манийе хүтэлөөшэ
Ленинээ—Сталинаа
магтанамди.

ЦЫРЕТОРОВ ДЫМБЭРЭЛ.

БАЯР ЖАРГАЛ БАДАРНА

Агуу совет оромни
Алдарта геройнуудаар олон лэ.
Холыл аянай рекорды
Хурса зоримгойгоор дабанал.
Уужам эхэ оромни
Ургаса тарягаар баян лэ!

Үндэр олон ууланууднай
Үнэтэ баялигаар элбэг лэ!
Хүхюун жаргал бадарна
Хүнэй досоо баясана,
Улаан тугууд үргэгдэжэ

Орондоо дүүрэн намилзана!
Бата һайхан орондом
Баяр жаргал бадарнал,
Барандаа нүхэд түрүүлээл,
Баян байдалнай хүгжэнэл.

Хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставка. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Парти ба правительствын хүтэлбэрилэгшэд хадаа „Түрүүшын табанзуутан—свекловичнигуудтай Кремльдэ уулзалга" гэһэн, художник Серовой зураг („Сахарная свекла" павильон).

Эгэшэ дүү хоёр

I.

Урин дулаан зунай сагай һүүлээр ерэһэн, элдин намарай эсэс. Үбэлэй уняартама хүйтэнэй ерэжэ байһые мэдүүлэһэндэл, шанга бордоһон саһатайгаар һалхин эшхэрэнэ... Агууехэ Октябрьска революциин хүсэн түгэс дүлэн дүтэлэжэ байгаа...

Хүлөө халсартараа саһа оймоһон, торшогор туранхай үхэрнүүд үлэнхөөр яран, саһатай шара хагдые, хэлээрээ догоодон догоодон үнхэнэ. Үдэр бүри улам шангадажа байһан намар, хожомой хүйтэнэй саһаар бурдаһалхадань, хоолой түлөө тэмэсэжэ, таран бэлшэһэн үхэрнүүд харагдахаа болин, бурдаһаар бүрхээгдэнэ. Тиихэдэнь, байд гээд лэ шаад байса хуугылжа байһан хоёр бишиихан үхидэй абяан улам түргэдэнэ.

Шуурганай намдахада, хоёр баахан хүүгэд, һалхинда шуужа байһан шэнэһэн түгэлын нэмэридэ ошоод, барижа ерэһэн аргалаараа арай гэжэ гал түлижэ, утаандань нурсайлдатараа һуужа, ягаа-улаанууд болтороо дааранан һааритай гар хүлөө дулаасуулна. Энэ хоёр болбол эбтэ халуунаар ажэлшэһэн эгэшэ дүү хоёр, Долгор ба Жибземаа хоёр мүн һэн. Үгытэй Жамсаранай 12 хүүгэдэй эгэшэнэр аад, улаан сурба дүүнэрээ тэжээлсэхын тула бага наһанһаа баяшуудай мал адуулһан байгаа. «Энэ шугы бургааһанай өөрөөр үлэн зольбо шононууд гэтэжэ ябана ёһотой, халтад гэбэл үхэртэ орожо, хүү татаха байха, үхэр зуулгаа эдюулээһаа, хайрата эхынгээ һаажа, олон багашуудаа тэжээжэ һууһан ганса улаагшанаа алдаха байнабди» гэхэ мэтын хүшэр харюусалганууд Долгорой һаналда ходо орожо, утаар татажа хуугайлна. Эгэшээ хаража, дахажа, эгэшэдээ найдажа ябаһан Жибзэмаагай сэдьхэл һанаань урихан: «Ходо зун байдагһаа, ягаа зохид һааб? Энэ хүхэрэгшэ хадын саана юун байгаахаб? Абагайтана ябаад, хуу хараһайб. Малһаа бусахадамнай юу эдюулхэ гээшэб? Баһа хараажа байхагүй юума гээбы даа»,—гэжэ һанаһаар ябаба.

II.

Нуураар элбэг Яруунын аймагай, тарягаар баян, малаар олон, Карл Марксай нэрэмжэтэ колхозой планаар баригдаһан малай дулаан байрын урдахи хорой соо, ехэнүүд дэлэнтэй, томо үүлтэрэй үнеэдые дун сагаан халаадтай, дорюун омог малшад урилдан ябажа һаана.

Һая ерэһэн ветврачтай хамта, малшадтай хөөрэлдэжэ, мал хаража ябаһан парторг Долгорые заажа, тэрээндэ хэлэнэ: «Энэ манай малажалдахи эрхим стахановкатай танилсагты». Ветврач, урин зөөлэн хандасатай Долгортой танилсаад, гайхаһан янзатай түргэнөөр асууна: «Тэрэ тугал татажа ябагша һаалишан, тандал ягаа адалиб? Танай түрэл гү?»—«Тиимэ, минии дүү гээшэ»—гэжэ харюусаад, дүүрэн ведротой һүеэ абаашаба. Парторгнь хорой һандайлжа һуугаад, хажуудаа хашаа түшээд байһан ветврачта хөөрэжэ эхилбэ: «Энэ Долгор, тэрэ Жибземаа хоёршни Жамсаранай басагад—эгэшэ дүү хоёр юм. Мүнөө долоодохи жэлээ малажал дээрэ һаалишадаар хүдэлмэрилжэ байна. Һүүлэй 4 жэл соо, эдэ хадаа нэгэшье мал үхүүлээгүй, тэрэ лэ үе соо хараһан малайгаа түлые жэл бүри 100 проц. үсхэбэрилдэг юм. Манай суута стахановцууд гээшэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ Долгор—600 ажалта үдэртэй, Жибземаа—500 гаран ажалта үдэртэй һэн. Энэ жэлэйнь ажалта үдэрнүүд 4-4 зуугаад болоод байна. Хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ эгэшэ дүү хоёр хоюулаа хабаадалсаа. Эгэшэ Долгоронь мүнөө 36 наһатай, дүүнь 4 наһаар доошоо юм. Эдэнэр—колхозойнгоо ажалда үнэн сэхээр оролдодог эрхим хүнүүд мүн».

III.

Карл Марксай нэрэмжэтэ колхозой клубань яларама гэрэлтэй; колхознигууд шэмээгүй һуужа, болхоо байһан аймагай ба сомоной Соведүүдтэ һунгалтануу тухай докладые ханамжатайгаар дуулана. Омогтой колхознигууд баяртайгаар, хойно-хойноһоо бодожо, Ленин-Сталинай партиин хүтэлбэреэр зол жаргал олһоноо магтан, Улаан Арми, Флодоо һайшаан хэлэнэ. Стахановцууд, өөһэдынгөө опыт тухай хөөрэжэ, улам ехэ плалтануудые ажал дээрээ түйлахыень бүхы колхознигуудые уряална. Бүхы колхоздоо, гансашье колхоздоо бэшэ, харин аймаг дотороо суутай Долгор эжэлэнгүй боджо, хүдөө ажахын выставка тушаа ба малажалые хүгжөөлгэ тухай хэлэбэ. 70-80 наһатай үбгэд хадаа урданай шэрүүн, уйдхартай байдал тухайгаа, хуушанай һунгалта тушаа хэлэбэд.

Олоной дунда һууһан Жибземаа, столой саана президиумдэ һууһан эгэшэ Долгороо хаража һуутараа, багынгаа хэсүү ябадалые һанана, кулагай мал адуулжа, үлдэжэ, дааража, хараалгажа ябаһанаа гэнтэ тодоор һанаба. Саашань, Революциин ашаар дүүрэн эрхэтэй боложо, колхоздо орожо түбхинэн һууһанаа, баяжаһанаа, жаргаһанаа, колхоздоо солото хүнүүд боложо, ходо магтуулдаг шагнуулдагаа, выставкэдэ хабаадаһанаа һанахадаа, ехээр баярлажа, баярлаһандаа нюдэнһөө нилбоһо мэлмэлзүүлэн һууба. Сагаан пулаадаа карманһаа гарган, хүлэһөө аршаһан хэбэр үзүүлэн, нюдэнэйгөө нилбоһо аршана. «Даажа ябаһан ажал дээрээ бүри һайнаар ябахаб даа. Эхэ ором ягаа һайхам; Ленин-Сталинай партиин хүтэлбэри ягаа сэсэн мэргэн гээшэб; колхознигууд бултаараа стахановцууд болоһой»—гэжэ һанана.

Суглаанай һүүлшын асуудал хэлсэгдэбэ; манай үеын Агууехэ документ—Сталинска Конституциин үндэһэ һуури дээрэ, энэ һунгалтые үнгэргэлгэдэ достойно эрхим хүнүүдые һунгуулиин комиссинуудта дэбжүүлхэдээ, суглаан болбол тэдээн соо эгэшэ дүү хоёр—Долгор ба Жибземаа гэгшэдые оруулба.

Ц. Номтоев.

Ч. Д. ЦЫДЕНДАМБАЕВ.

ҮГЛӨӨНЭЙ ШҮЛЭГҮҮД

(Дүү нүхэдтөө зорюулнаб).

Омог бардам сэнгэлиг
Олон эдир дүүнэрни,
Халуун гараа үгэгты
Харюу шүлэгөөр бэшэгты.

Гансал бидэнэрэй золотойе
Газар дайда мэдэнэл,
Аялга һайхан дуунууднай
Аяар холо дуулданал.
Шэнэнүүд гайхамшаг барилга
Шэмэглээ Эхэ оронииманай.
Танай һураха һургуули
Танда дворец байгуулаа.

Иимэ элбэг торгон эдые
Эхэтнай залуудаа хараагүй,
Алтарма һахал шэнисые
Абатнай урдань хараагүй.

Газар хушама тарялан
Гансал манайда ургана,
Далита баатарай харахада
Далай. шэнги байдаг юм.

Баян хүсэтэ эхэ—орондоо
Барандаа хүүгэд жаргалтайт!
Зоболон гэжэ мэдэнэгүйт!
Зол сүлөө танда биил.

Наукын хярые шудалыт
Нэрэ солоо суурхуулыт!
Арга ониһынь мэдэбэл
Ажал хэхэдэ хүнгэн юм.

Халюун тарянай үсхэнрүү
Комбайн машинын ороходо,
Үбгэн малша эсэгын
Үнэншэ зүрхэнь хүхидэг.

Саһан хүнжэл хэдэрһэн
Сайбар буурал Севершье,
Мүнөө баһал баяртай
Манаар дуугаа дууланал.

Гүн далайн захадашье
Грузи, Армени оронуудта,
Золтой олон нүхэдтнай
Жэмэс шэнгеэр сэсэглэнэл.

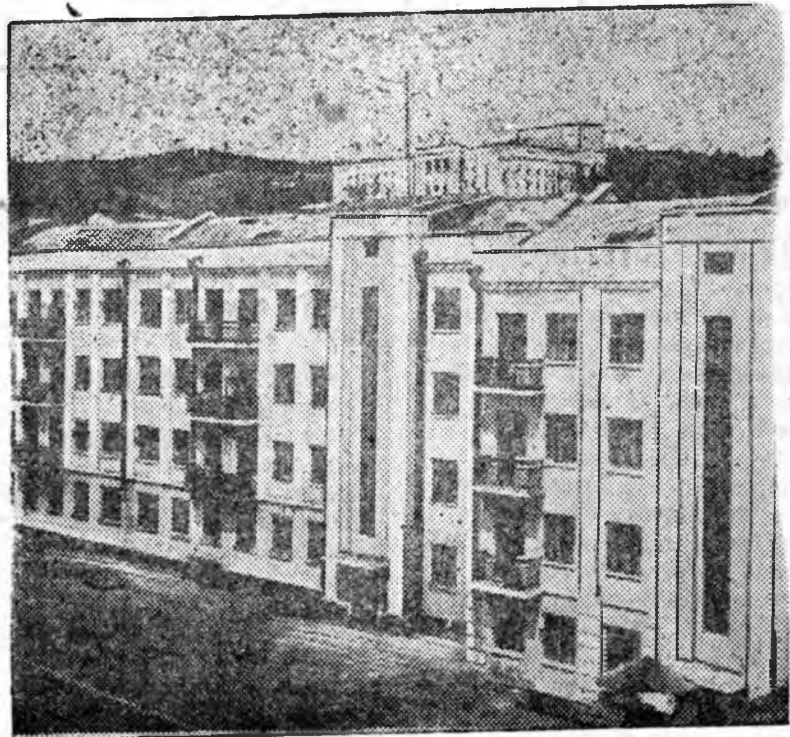
Ягаан улаан мүшэднай
Ямар гоёор яларнаб,
Хэды тугууд намилзан
Хэды дуунууд ханхинапаб!

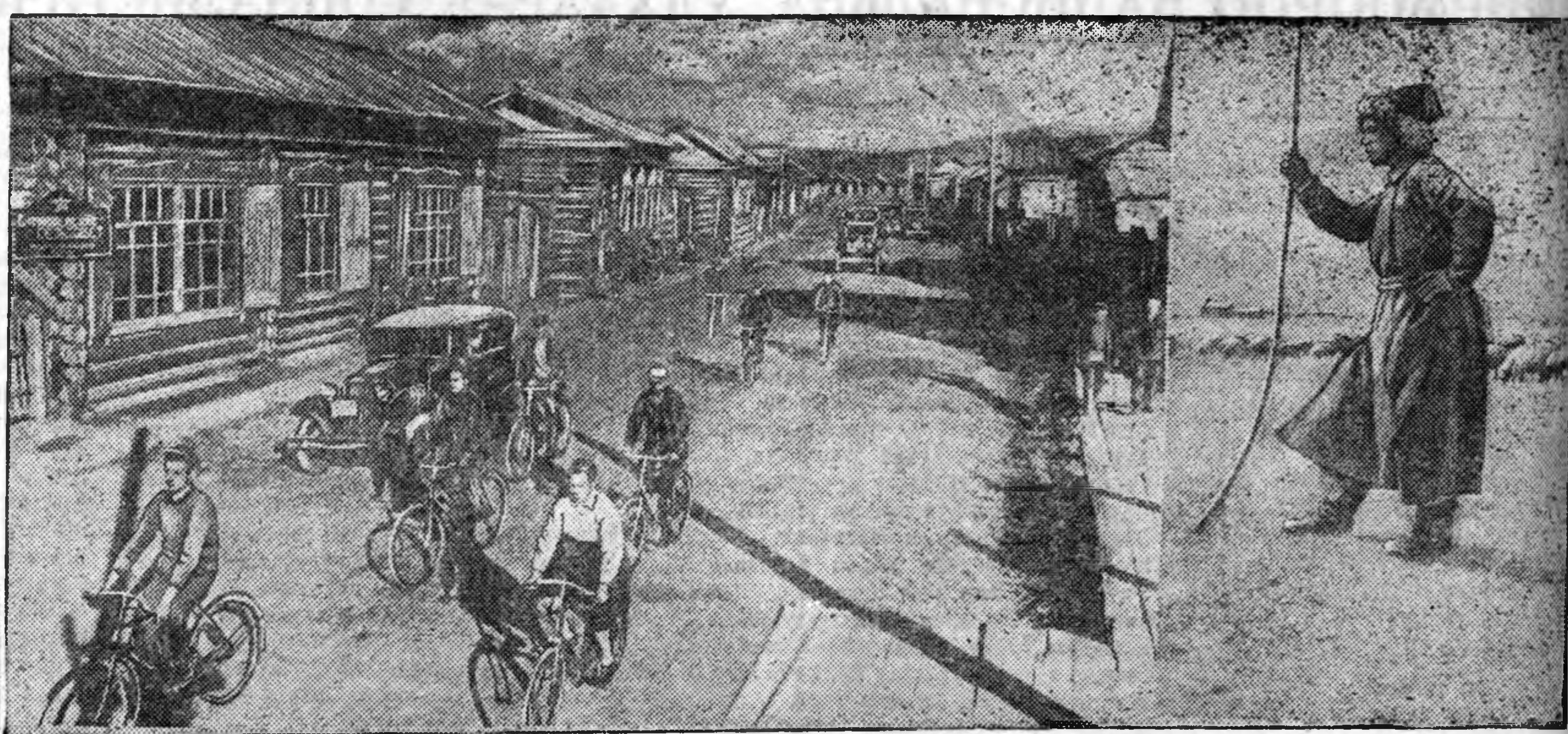
Үргэн харгытнай гэрэлтэжэ
Үндэр өөдэ уряалнал!

Ш. НИМБУЕВ.

СЭДЬХЭЛ ДҮҮРЭН СЭСЭГЭЙ ДУУН

Шэхэндээ гуулин һыхэтэй
Шэрэлдээ гүрлээ гэзэгэтэй,
Ула соорхой гуталтай
Һуга хүүрхэй дэгэлтэй,
Хабарай хагсуу һалхин соошье,
Намарай хюруу ольбон соошье,
Баянай хониды дахажа
Байха хүсөө барадаг һэм.
Үншэн басаган гэгдэжэ
Үбэшэн тулюур ябадаг һэм.
Һааритай гараа дэрэлжэ
Һанаа алдаһаар һажадаг һэм.
Табагай өөр шэншэжэ
Тажаа гэдэһээ мэхэлдэг һэм.
Хэды гашуун нёлбоһоо
Хээрэ талада адхаа бииб!
Хэды шэрүүн хараалы
Шэлээ нэбтэ гаргаа бииб!
Улаан агуу Октябрь
Урдын байдал урбуулаа,
Хэдэн түмэн Сэсэгтэ
Хэтын жаргал дэлгэрээ...
Колхоз соогоо хүндэтэйб
Хонишон Сэсэг алдартайб
Шааян найган байгааша
Шаргал тарян манай лэ.
Шууян хүүен байгааша
Шулуута горхон манай лэ.
Талы дүүрэн жиигааша
Тракторнууд манай лэ.
Майлы бүрхээн бэлшээшэ
Малнууд баран манай лэ.
Омог сарюун зүрхэндэм
Урма баяр билтараа,
Колхоз намай дэбжүүлэн,
Хониной ферма даалгаа.
Минии уужам байшан соом
Мэнэ гэһээр ороһон һайт!
Үндэр һаруул «ордон» соом
Үзөөд айшлаад гарһан һайт!
Хүхюун хөөрүү нүхэртэйб
Хөөрхэн налагай хүүгэдтэйб.
Ханза ханзаар бараатайб
Тулам туламаар тарятайб.
Тэрэ байна радиом
Энэ байна патефом.
Дугар хүбүүм армида
Дулма басагам һургуулида,
Юунээр сэнтэй жаргал бэ
Юунээр сэнтэй баяр бэ!
Баяраар зүрхэм дуулана
Багшаа, вождёо магтана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (Зүүн гарһаа) Улан-Үдын соцгородок-ПВЗ-дэхи хүдэлмэришэдэй байшангууд, саанань—ПВЗ-эйн клуб; дунда—Тарбагатайн районой Б-Куналиин колхозой улицануудта, колхознигууд сүлөө сагаа үнгэргэжэ байна—эндэ 200 велосипедүүд бии; баруун гарһаа—хүдөө ажахын Выставкэдэ хабаадагша Доржиев Хандажап—Баргажанай аймагай Карл Марксай нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

БМАССР—ИНДУСТРИАЛЬНА-АГРАРНА РЕСПУБЛИКА

Бурят-Монгол арад болбол хаанта засагай үедэ хүндэ хүшэр условидо, зэрлиг хатуу дарлалта ба мүлжэлгэ доро—зоболонто ажабайдалда байгаа бэлэй. Эдэ бүхы хадаа Бурят-Монгол арадые үсөөрэлгэдэ, үбэшэн үхэлдэ ба үгырэлгэдэ хүргэһэн ба үлэсхэлэн хооһон байдалтай болгоһон байгаа.

1917 оной октябрь һарада, Дэлхэйн зургаанай нэгэ хуби дээрэ сүлөөтэ байдалай гэрэлтэ наран мандажа, хүдэлмэришэн таряашан арадай хүсэтэ баяр бусалаа һэн. Арадуудай агууехэ вождинар Ленин ба Сталинай мэргэн хүтэлбэри доро, хүнтүрэлтэнэй историдо урдань үзэгдөөгүй, гайхамшаг жаргалта ба жабхаланта һайхан байдал байгуулагдажа захалаа һэн.

Тэрэ гэһээр, эгсэ 22 жэл болоод байна. **Манай орондо социализм гол түлэб байгуулагдаа.** Арадай ажабайдалынь хүхюу сэнгэлиг ба шанга шадалтай болоо. Ажалшадай культурна хэмжээнь туйлай ехээр ургаа.

Илаһан социализмын орон—СССР болбол промышленность ба хүдөөажахы дээрэ агуу ехэ илалтануудые туйлаа. Манай Советскэ гүрэн болбол ажахыгаараа, наука ба техникээрээ дэлхэй дээрэ үлэмжэ хүсэтэй индустриальна держава боло! Үйлэдбэриингөө техникын ба хүгжэлтын темпээрээ манай социалистическэ промышленность хадаа түрүү капиталистическэ оронуудые хүсэжэ урдань ороһон ба дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлээ.

Бурят-Монгол республика болбол түрүү автономно республикануудай нэгэнниинь болонхой. Урдань Бурят-Монголдо индустри байгаагүй, харин хаанай военно-феодальна империин колони, каторга ба ссылкын газар байһан г.м. Советскэ засагай лэжэлнүүдтэ, илангаяа Сталинска Табанжэлнүүдэй үедэ, Бурят-Монгол болбол индустриализациин үргэн замда ороо һэн.

Мүнөө, һалбаран байгаа Бурят-монгол хадаа индустриальна—аграрна республика боло. Нэгэдэхи табанжэл соо промышленностиин капиталовложениинь 21000000 түхэриг байһан юм. Хоёрдохи табанжэл соо—427342000 түхэриг болһон гүү, али нэгэдэхи табанжэлэйхиһээ 20 гара дахин ургаһан байна.

Эдэнэй результадуудынь—манай республикын гоё һайхан уужам тала-дайдадань байгуулагдаһан гигантнууд, заводууд, комбинадууд болоно. Жэшээлхэдэ, ПВЗ, шэлэй механизированно завод, авторемлесзавод, сульфатна завод, городской Центральна Электростанци, хилээмэнэй механизированно хоёр заводууд, мелькомбинад, модоной хэдэн олон заводууд, загаһанай промышленностиин предприятинууд ба бусад хадаа сталинска табанжэлнүүд соо байгуулагдаа.

Түрүүклассна ба сложно техникээр зэбсэглэгдэһэн, томонууд предприятинууд һүүлэй жэлнүүдтэ байгуулагдаа. Тодорхойлон хэлэбэл, Березовкын кирпичиин завод, Зэдын вольфрамово комбинат, Улан-Удын мяханай комбинат ба бусад—эдэ бүхы хадаа социалистическэ Бурят - Монголой гайхамшагта шэмэгэнь болоно.

Бурят-Монголой һалбаран байгаа промышленностиин валовой продукцинь хүсэтэйгөөр ургажа байна. 1924 онһоо 1938 он хүртэрхи ургалтань (алта ба вольфрамгүйгөөр) 40 гара дахин ургэдөө.

Партиин ба гүрэнэй алтан фонд—кадрнууд хадаа промышленность дээрэ тон олон болоо. Тэдэнэр, үдэрһөө үдэртэ ургажа байна. 1924 ондо байһан хүдэлмэришэдэй тоое 1938 онойхитой жэшээлэбэл, 20 гара дахин ургаа. Бурят хүдэлмэришэдэй тоонь үдэрбүри ургэдэжэ байна.

Манай республикын промышленностьдохи хүдэлмэришэдэй заработна хүлэһэниинь улам улам ургана. Хоёрдохи табанжэл соохи ургалтань 200 шахуу проц. болоһон байха юм. Ажалай бүтөөсые дээшэлүүлгээрээ, бага бэшэ амжалтануудтай байнабди. Энээниие 180-240 проц. хүртэр дээшэлүүлһэн предприятинууд (шэлэй завод, мелькомбинат г. м.) бии.

Сталинска Гурбадугаар Табанжэл хадаа манай республикын промышленностиие бүри ехээр һалбаруулха. Партийна ба партийна бэшэ большевигүүдэй алдарта арми, тэрэнэй түлөө тэмэсэхэ байна.

Ц. Заводской.

ТОКАРЬ—СТАХАНОВЕЦ

Селенгын уһан замай транспортын механическа цехын түрүү стахановец-токарь Трофим Поваров хадаа Москва городой «Красный Пролетарий» заводой хүдэлмэришэдэй гайхамшагта уряалые угаа ехэ хүндэтэйгөөр угтажа, агууехэ Октябриин урда тээхи социалистическэ соревнованида оролсоод, үйлэдбэриин үндэр дээдэ показательнуудые туйлаа.

Нүхэр Поваров болбол цехынгээ бүхы хүдэлмэришэдые, стахановцуудые хүсэн түгэс соревнованида уряалан, өөрөө бодото уялгануудые абаһан байна. Мүнөө, энэ уялгаа амжалтатайгаар гүйсэдхэнэ.

Стахановец Поваров хадаа цех соогоо эгээл түрүүн хоёр станок дээрэ хүдэлмэрилжэ эхилээ һэн. Энээнэйгээ результадта, үйлэдбэриингөө даабаринуудые саг үргэлжэ 300 процентһээ доошо бэшэ дүүргэнэ.

Нүхэр Т. М. Поваровай инициативаар механическэ цехын токарьнууд, нүхэд Пермяков ба Мельников гэгшэд хоер-хоёр станууд дээрэ хүдэлмэрилжэ эхилһэн байна.

Ц. Ор.

Зол жаргалта ажабайдалаараа омогорхоноб

Гражданска дайнай үедэ би 20 гаран наһанай таряаша хүбүүн байгааб. Россиин хүдэлмэришэд ба таряашадтай гар гарһаа барилсан ябажа, эрхэ сүлөөгэй, энхэ амагалан байдалай түлөө, Советскэ засагай түлөө ами бэеэ, улаан шуһаа гамнангүй тэмэсэжэ байгааб...

Тэрээнһээ хойшо хэдыхэн жэл үнгэрөөд байхада, манай ажабайдал үндэһөөрөө хубилаа. Бүхы дэлхэйн зургаанай нэгэ хуби дээрэ хүгжэн мандажа байгаа СССР ороной ажалшан бүхэн хүхюу сэнгэлиг, культурна, шангашадалтай, шэнэ ажабайдалаар хангагдаа. Сталинска Конституци хадаа ажаллаха, һураха ба амараха, гүрэнэйгөө хүтэлбэрилхы органда һунгаха ба һунгагдаха эрхэнүүдыемнай мүнхэжүүлээ.

Би, сталинска эпохын жаргалта хүн, большевистскэ колхозой член! Баяр жаргалта хүхюун байдалаараа омогорхоноб. Гэртэм—патефон, радио, түмэр орон, жэлдээ 3000 литр һү үгэдэг томо үүлтэрэй үнеэн, тарган томо гахайнууд г.м, үнэтэй зөөри элбэг. Омог үхибүүдни һургуулида отлично һурана. Ажалта үдэрнүүдтээ баян олзо абанаб.

Һайнаар харууһалдаг 2000 гаран хонид ба ямаадань тарган тобирнууд, 100 проц. шахуу метизацилагданхай. ОТФ мнай эмхидхэгдээд байхадаа (1931 ондо), орёйдоо 1200 түхэриг мүнгэнэй олзо үгэдэг байгаа һаа, мүнөө 66379 түхэриг олзо (1939 оной 9 һарын торшо соо) үгэбэ. Энээн дээрэһээ, фермымнай хэды шэнээн амжалтануудые туйлаһань тодо элеэр харагдана. Энээнэй түлөө улаан столица—Москва, Бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадаха хүндэтэ эрхэ олоо һэм.

Выставкын түрүү опыдые ажалдаа үргэнөөр хэрэглэжэ, фермээ стахановска, Союзай эрхим фермэнүүдэй нэгэн болохын тула бүхы хүсөөрөө тэмэсэхэб.

Зэдын аймагай, „Пятилетка“ колхозой хонишо П. Н. ШИШМАРЕВ.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ХҮДӨӨАЖАХЫ

Агууехэ Октябрьска революциин ашаар, нүүдэл байдалтай үмсын бугархай ажахытай бурят-монгол таряашад хадаа ша[...] социалистическэ хүдөөажахые байгуулаа. Урдын угай заншал[...] нүүдэл байдал хэзээ бүхэндэ орхигдоо. Мүнөөдэр манай респ[уб]лика дотор (Баунтын аймагые оруулалсангүйгөөр) 524 колхоз[...] тоологдоно гэхэ гү, али бүхы таряашадай 97,1 процентнь кол[лек]тивна ажахыда ороо. Колхозууд бүхэндэ клубууд, улаан бу[лан]гууд байгуулагдаа. Колхознигууд шангашадалтай болоно.

Манай республикын хүдөөажахы болбол хүсэн түгэс, д[эл]хэй дээрэ эгээл сложно ба үндэр шанартай техникээр зэбсэгл[эг]дэнхэй. 28 машина-тракторна станцинуудай 28988 мориной хү[сэн]тэй тракторнууд, 389 комбайнууд ба бусад олон сложно маши[н]нууд колхозуудай поленууд дээрэ хүдэлмэрилэнэ. Урдын мод[оор] анзаһан, модон борной хадаа мүнөөсагай түрүү техникээр бүтөө[г]дэһэн советскэ машинануудаар һэлгэгдээ!

Эгээл сложно техникые бодотооронь эмээллэһэн, ажалай ү[н]дэр дээдэ бүтээсын гайхамшаг жэшээнүүдые харуулдаг механиза[]торска кадрнууд колхозуудта урган гараа.

Урдань хэдэхэн кулагуудаар эзэлэгдээд, зэрлиг хэбтэһэн г[а]зар хадаа колхозуудта—ажалша таряашадта мүнхэдөө эдел[]тула гүрэнэй актаар үгтэжэ, социалистическэ таряалангай по[ле]нууд болоо. Ойрын хэдэн жэлнүүдтэ 6 миллиард пуд таряа [...] лэдбэрилдэг болохо гэһэн нүхэр Сталинай заабариие бодото х[э]рэг дээрэнь бэелүүлхын тула манай республикын колхозууд боль[ше]вистскээр тэмэсэнэ. Жэшээлхэдэ, 1939 ондо 387,76 мянган гек[тар] газарта тарилга хэгдэһэн ба 220,8 мянган гектар сэ[]эр п[а]р халагдаһан байна. Колхозууд таряалангайгаа газар дээрэ агрот[ех]ническэ хэмжээнүүдые үргэнөөр хэрэглэнэ. Энээнэй результа[д] таряанай ургасань эрид дээшэлээ. 1938 ондо ороохото культу[р]нуудһаа гектар бүриин 11,5 центнер, овощиһоо—89,3 центн[ер], картофельһоо—119,6 центнер, корнеплодһоо—160,0 центнер ург[а] хуряагаа һэн. Энээнтэй хамта, сталинска үндэр ургасын масте[р]нууд, опытнигууд—социалистическэ поленуудай стахановцуу[д] тоонь жэлһээ жэлдэ, үдэрһөө үдэртэ ургана. Энээниие гэр[ш]эхын тула нэгэ факт харуулаа: 1938 оной хүдэлмэринүүдэй [ре]зультадуудаар хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ манай [ре]публикаһаа 600 гаран түрүү хүнүүд хабаадаба.

Малажал улам бүри хүгжэнэ. Республикын бүхы эбэртэ [то]мо малай 97,9 процентнь, адуунай 97,6 процентнь, хонидой 9[...] процентнь, ямаадай 99,3 процентнь ба гахайн 96,4 процен[т] колхозно секторто хабаадана. Манай колхозуудта 511 МТФ, [...] ОТФ, 340 СТФ ба 63 КТФ эмхидхэгдэнхэй. Социалистическэ [...] ажалай продуктивность ба шанарань урдань үзэгдөөгүйгөөр һай[жа]раа. Нилээд олон колхозуудта томо үүлтэрэй үнеэдэй фермэн[үүд] эмхидэнхэй. Бүхы колхозуудай хониной фермэнүүддэхи ол[он хо]нидонь метизацилагдаһан байна. Колхозууд ба колхо[знигууд] болбол малай тэжээлэй б[аза] байгуулха хэрэгтэ айхабтар [] илалтануудые туйлаа. Солото[й] говод Герасимовой инициати[ваар] үүсхэгдэһэн хүдэлөөн манай [рес]публикын бүхы колхозуудта ү[р]галайстайгаар дэлгэрэжэ, лу[г]дуудай 450 звенонууд эмхи[д]лэжэ, хэдэн мянган гектар [саб]шалангай газар уһалагдаһан [бай]на. Энээнэй ашаар гектар б[үри]һөө 83 центнер хүртэр үбэһэ [абаһан] колхозууд олон. Гадна, х[үдөө] ажахын тэжээлэй культуранууд[ай] тарилга һүүлэй жэлнүүдтэ [ү]нөөр дэлгэрээ. Республикын [кол]хозууд хадаа 25.100 гектар[] гэ жэлэй ба олон жэлэй ногоо[]дые тариһан байна.

Манай республикада малаж[алай] түрүү хүнүүд хэдэн зуугаад [] мян аад. Иимэ түрүү зоной [] дэтэ нэрэнүүдэй дунда БМАСС[Р] Верховно Соведэй депутат, З[эдын] аймагай, «Галын Очин» кол[хозой] хонишон нүх. Сахияева Д[] Ухиновна, нүх. Сахияева [] 1938 ондо 100 эхэ хонин [] һөө 132 хурьгадые усхэбэри[] абаа. Энэ аймагай «Улаан Н[]» колхозой адуушан нүх. Ба[] Ц. гэгшэ 1939 ондо 21 [] унагадые түлэжүүлжэ шад[]

Хүдөөажахын кадрнууды[е] лэдхэлгэдэ угаа ехэ анхара[л] биглана. Мүнөө манай респуб[ликын] дотор зооветеринарна инси[титут], 1 зооветиринарна техникум, [кол]хозно кадрнуудые бэлэдхэхэ [тех]никум, хүдөөажахын 1 техни[кум], механизаторска кадрнуудые [бэлэд]хэхэ 3 һургуулинууд бии. Эд[э һур]гуулинуудые дүүргэжэ гар[аһан] хэдэн зуугаад шэнэ кадрну[уд,] талантта специалистнууд [Бурят-]Монголой колхозно деревнида[] дынгөө творческа хүдэлмэри[] ые үргэн далайсатайгаар ябу[]

„КОМСОМОЛ“ КОЛХОЗ

Анхан сагта Хэжэнгэ нютагай арад зон болбол, баяд ноёдоор ба лама бандинараар дарлагдажа үеын үедэ үгытэй ядуу ба харанхы бүдүүлиг байдал дотор ядажа зобожо һууһыень тооложо барашагүй байха юм.

Тэндэ, Хэжэнгын дасанда үүрлэһэн табан зуу гаран лама бандинар, өөһэдынгөө буртаг муухай хүдэлмэрёө арад зоной дунда ябуулжа, архи хаарта, тонуул дээрмэ, үбэшэн зоболон гэхэ мэтые дэлгэрүүлжэ байһан бэлэй.

Тэрэ, сагта арад зоной дунда баясхаланта үдэр нэгэшье байгаагүй, үргэлжэ уйдхар гашуудал, уйлаан ёолоон, баяд ноёдой хараал, хара ташуурай тамшаалган, хүнэй үрэ зүрхые шэтэрүүлэн байһан юм.

Октябрьска Социалистическэ революциин ашаар, эндэ социалистическэ ажахы һалбаран ургажа, хүгжэжэ байна.

Мүнөө Ушхайта гэжэ нютагта, алдарта Комсомолой нэрэмжэтэ, нилеэд томо колхоз тогтонхой. Тэрэ хадаа Агууехэ Октябрьска революциин XXII жэлэй алдарта ойе бүхы ажахынгаа ба культурна байдалаар бага бэшэ амжалтануудаар угтаба.

Жэшээлхэдэ, хамта дээрээ 3144 толгой малтай. Малажалые хүгжөөхэ гүрэнэй планиие 1939 ондо (9 һарын торшо соо) 101 процент гүйсэдхөө. Ажахыгаа улам хүгжөөхын тула, бүхы колхознигуудань тэмэсэнэ. Малажалда тэжээл бэлэдхэлгээрээ тон урда ябана—мүнөө жэлдэ 600 гектар сабшалангай газар уһалаха плантай аад, герасимовска методые хэрэглэһэнэй ашаар, 810 гектарые уһалаа. 350 гектар газарай буртагуудые арилгажа, 149 гектар газарай хагда галдаһан ба сабшалангай газарта 143 тэргэ шэбхэ тарааһан байна. Мүнөө 37780 центнер үбэһэ хуряажа, планаа 100 процент дүүргээ.

Һү-товарна ферма дээрэнь 200 толгой томо үхэрэй байха 2 байра, 375 тугалнуудай багтаха 3 байра, үнеэдэй түрэлгын байранууд, үбэшэн тугалнуудай изоляторнууд зоотехническэ заабариин ёһоор баригданхай. Тэрэшэлэн, юрын 6 далнуудтай, һайнууд хуһамаг, хорёонуудтай.

Хонидой фермэдэнь 3 дулаан дал, хурьгадай типовой 2 байратай, тэрээндээ хүрэхэ түлеэтэй. Баһа, томо ба жэжэ гахайнуудань тус-тусагаар таһалгатай дулаан байратай.

Семминтальска үүлтэрэй 11 буха, ород-американска үүлтэрэй 1 азарга, английска сагаан үүлтэрэй 1 азарга гахай, 19 толгой сэбэр шуһанай меринос хусанууд бии. Бүхы хонидойнь 76,6 процентнь нэгэдэхи, хоёрдохи ба гурбадахи генерациин метис болоһон байна.

ВКП(б)-эйн ЦК-гэй ба СССР-эй Совнаркомой гаргаһан, «Колхозуудта общественнэ малажалыё хүгжөөхэ хэмжээябуулганууд тухай» тогтоол хадаа «Комсомол» колхоздо бодотоор бэелүүлэгдэжэ байна. Үхэр, адуун ба хонидтонь фермэнүүд эмхилхэгдээд, тэндэ эрхим хүнүүд ажаллана. Һаяын үдэрнүүдтэ гахайн ферма эмхидхэгдэхэнь.

Таряан ажалаараа нилээд амжалтатай. Тарилгын бүхы культурануудань 982 гектар. Энэ жэлэй ургасые 8-9 үдэрэй торшо соо, һайн шанартайгаар хуряажа абаад, мүнөө сохилгоёо бүрин дүүргээ.

Колхознигуудань хүхюу ба культурна ажабайдалтай болонхой. Олонхи колхознигойдо орохдо, патефон, самовар, радиоприемник, географическа карта гэхэ мэтын гэр соохи үнэтэ хэрэгсэлнүүдтэв, арюун сэбэрхэнээр ажаһуна.

500 хүнэй багтаха клубтай. 40-50 хүнэй багтаха улаан булантай. Хүүгэдэй 50 койкотой ясли эмхидхэгдээ. Хабар, зунай ба намарай сагуудта хүүгэдэй наадажа сэнгэхэ талмайтай. 1 хаталабоаратори, арбаад койкотой гостиницы байгуулагдаа. Музыкальна инструментнүүд ба биллиард, шахмадууд бии. Амаралтын гэртэй болонхой, тэндэнь саг үргэлжэ 60 тухай хүнүүд амаража байдаг. Гадна, гурбан бригадануудтаа нэжээд банитай. Колхозойнь центр дээрэ нэгэ томошог бани баригдаа. Таряан ажалай гурбан бригадануудтань 120 хүнэй байха полевой 3 станууд бии. Таряан ажалай 2-дугаар бригадынхид хадаа Улан-Удэһээ, Иркутска ба Москваһаа радиогоор тунхаглагдадаг элдэб һонинууд ба концертнүүдые соносоно.

Бүхы колхознигуудань түбхинэһэн байдалда хүсэд ороо.

Гүрэнэй урдахи уялгануудые дүүргэлгээрээ аймаг соогоо түрүү колхозуудай нэгэндэ тоологдоно. Энэ жэлдэ 267,6 центнер һү (планаа 100 проц. дүүргээ), 131,77 килограмм мяха (планаа 105 процент), 7,9 центнер тон һайн шанартай нооһо гүрэндөө үгөө. Тэрэшэлэн, натуроплатын ба үрэһэнэй ссудын бусаалтануудые дүүргэбэ.

«Комсомол» колхозой ажахынь жэлһээ жэлдэ улам ургажа, бүри бүхэжэжэ байдагайнь «секрет» юуб гэбэл, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэнь ажалай эмхидхэлые һайнаар табижа, кадрнуудые зүбөөр хэрэглэнэ. Жэшээлхэдэ, нүхэд Батоцырен Базаржапов, Тунжин Ямпилов, Д. Эрдынеева, М. Намсараева, Палаандоржи Содбоев, Данзан Очиров ба бусад хадаа хэдэн жэлдэ колхозоо хүтэлбэрилэжэ байхадаа, партийна-политическэ хүдэлмэриие ажахын ябуулгануудтай зохилдуулан табижа, бүхы кампанинуудые заагдаһан болзортонь, амжалтатайгаар дүүргэнэ, стахановцууд-ударнигуудай зэргэнь үдэр бүри ургэдэнэ.

Барилгын бригадын бригадир нүхэр Даржап Базаров болбол ажал дээрээ туйлаһан амжалтануудайгаа түлөө, хүдөөажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ, Москва ошоод ерээ.

Стахановцууд Халзанов Дондок, Субатов Цыден, Цымпилова Хандаа, Цыренпылова Должит, Дымбэрылова Балжима гэгшэд артель соогоо алдарта хүнүүдэнь болонхой.

Урда сагта даралалтын уурхай байһан Ушхайта гэжэ нютагта, мүнөө «Комсомол» колхоз иимээр ургаад, ажахыгаа улам саашань бэхижүүлхын түлөө тэмэсэн, Агууехэ Октябрьска Социалистическэ Революциин XXII ойе угтаба.

Б. Жапов.
Х. Намсараев.

Хори. Хэжэнгын сомон.

Харюусалгата редактор Р. БИМБАЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Центросоюзная, 19. Телефоны: отв. редактора—3-44, отв. секретаря—3-23, отд. партийной жизни—7-55—2 зв., сельхозотдел—7-55, отдел кадров—5-07.

Типография НКМП БМАССР. Бурглавлит №1809